

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ”
(для бакалаврів)**

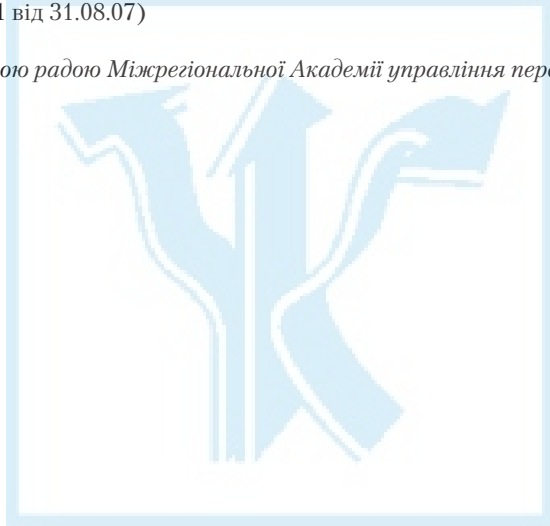
МАУП

Київ 2008

Підготовлено доцентом кафедри загальної та практичної психології
О. Л. Шопшею

Затверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології
(протокол № 1 від 31.08.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Шопша О. Л. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Історія психології” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2008. – 26 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Історія психології”, основні поняття до кожної теми, питання для самоконтролю знань, список літератури для роботи з першоджерелами, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з курсу “Історія психології” складені відповідно до програми вивчення дисципліни, які передбачають підготовку відповідей на контрольні питання та завдання, а також розв’язання проблемних ситуацій та творчих завдань.

Мета самостійної роботи — закріпити теоретичні знання студентів у рамках програмного змісту дисципліни, розвинути у них вміння застосовувати ці знання при аналізі закономірностей та основних фактів історіогенеза психологічної науки.

У результаті навчання за курсом студенти повинні *знати*:

- основні підходи вчених до предмета історії психології;
- основні етапи розвитку психологічної науки в онтогенезі та соціогенезі;
- про виникнення, розвиток психології від найдавніших часів до наших днів; про розвиток наукових психологічних знань за кордоном та в Україні;

вміти:

- самостійно працювати;
- вивчати наукову літературу;
- об’єктивно оцінювати і сприймати погляди різних авторів на розуміння психологічних проблем;

ознайомитись:

- з історією психології як науки;
- з основними категоріями і поняттями, введеними різними авторами;
- розвитком психологічних знань в Україні;

засвоїти:

- предмет історії психології, її завдання та принципи;
- основні етапи становлення та розвитку психологічних знань;
- методи та основні підходи до засвоєння психологічного знання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Загальна методологія побудови і пояснення історії психології
1	Принципи і підходи до побудови історії психології
2	Історія психології як галузь психологічної науки
	Змістовий модуль II. Донауковий період розвитку психологічної думки
3	Міфологія як джерело філософської та психологічної думки
4	Розвиток психологічної думки в епоху Античності
5	Розвиток психологічної думки в контексті філософії і релігійних ідей Середньовіччя
6	Розвиток філософської і психологічної думки в епоху Відродження
7	Філософська і психологічна думка в епоху Наукової революції (Бароко)
8	Епоха Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки
	Змістовий модуль III. Науковий період історії психології і система психологічних вчень
9	Розвиток психологічної науки на початку XIX ст.
10	Основні напрями та наукові школи у XIX–XX ст.
11	Розвиток психологічної думки в Росії
12	Становлення психологічних знань в Україні
Разом годин:	162

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ **з дисципліни** **“ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ”**

Змістовий модуль І. Загальна методологія побудови і пояснення історії психології

Тема 1. Принципи і підходи до побудови історії психології

Мета: дати поняття про принципи і підходи до побудови історії психології та місце і значення історії психології у системі наукового знання.

Методичні вказівки: звернути увагу на те, яку роль відіграє історія психології і історія людської цивілізації в цілому, а також становлення психології як науки. Звернути особливу увагу на відмінності історії психології від історичної та історіографічної психології. Місце і значення історії психології в системі наукового знання, а також принципи побудови історико-наукового знання. Вміти визначати підходи до вивчення історії психології у зарубіжній психології та взаємозв'язок історії психології з іншими науками.

Словникова робота: метаморфози, петроглифи, анімізм, тотемізм, манізм, магія, легенда, міф, відчуження самості, проєкція на зовнішній світ, міфологічна психологія, філософська психологія, екзистенціальний принцип, феноменологічний принцип, психологія титанізму.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення історії психології. Охарактеризуйте її відмінність від інших дисциплін.
2. Які проблеми вивчає історія психології? Яке значення вони мають для психологічної науки?
3. Охарактеризуйте завдання історії психології, їх призначення та шляхи вирішення.
4. Охарактеризуйте зміст, принципи історії психології.
5. У чому полягає сутність культурологічного принципу в історії психології?
6. У чому полягає сутність феноменологічного принципу в історії психології?
7. У чому полягає сутність екзистенціального принципу в історії психології?
8. Коли і на якій підставі психологія стала самостійною наукою?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Історія психології — це:

- а) самостійна сфера наукового знання;
- б) галузь психологічної науки;
- в) одне з явищ світової культури та її генезису.

2. Уявлення про історію як складну організовану систему базується на такому твердженні:

- а) історія — це складний пізнавальний процес, елементи якого подані окремими історичними фактами і подіями;
- б) історія — це складно організоване ціле, що існує за принципами багатовимірності та багаторівневості;
- в) історія — це деяка сукупність подій і фактів, що тільки за допомогою зусиль історика вишикуються у певну систему.

3. Проаналізуйте поняття “ситуативний компонент учинку”, “мотиваційний компонент учинку”, “дійовий компонент учинку”. Визначте, як вони співвідносяться між собою?

4. Культурологічний підхід до пояснення історії психології дозволяє:

- а) вивчати історію психології у зв'язку з історією людської культури загалом;
- б) ілюструвати факти історії психології фактами культури;
- в) поєднувати принципи психологічного і культурологічного аналізу у вивченні явищ історії.

Робота з першоджерелами (анотування літератури)

1. *Основи психології*: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. — 6-те вид., стереотип. — К.: Либідь, 2006. — С. 9–20.

Тема реферату

Історичний шлях психології.

Література: основна [1; 6; 7; 12];
додаткова [35]

Тема 2. Історія психології як галузь психологічної науки

Мета: дати поняття про історію психології як галузь психологічної науки, її предмет і завдання.

Методичні вказівки: звернути увагу на те, що являє собою історія психології як галузь психологічної науки, її предмет і завдання. Розкрити сутність теоретичного та емпіричного знання. Визначити особистість вченого в історії психології та вивченні психологічних проблем. Історія психології як особлива галузь знань. Історичний шлях психології, її місце та значення в системі наук.

Словникова робота: метод, методологія, технічна, логічна або філософська методологія, методика, теоретизація предмета, пізнавальний цикл, цикл перетворюючих дій, принцип об'єктивності психологічного дослідження, моделювання, реконструювання, спостереження, експеримент, бесіда, інтерв'ю, анкетування.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення предмета історії психології.
2. Які фактори характеризують науку як самостійну галузь наукового знання?
3. Що є методологією психологічного пізнання явищ світу?
4. Назвіть різні тлумачення змісту методики психологічного дослідження.
5. Охарактеризуйте загальний цикл психологічного дослідження та назвіть його складові.
6. Як можна пояснити процес виникнення нових галузей психології?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Пригадайте зі свого індивідуального досвіду декілька ситуацій спостереження, в яких Ви були спостерігачем; опишіть три ситуації та зробіть спробу визначити об'єкт і предмет свого спостереження в них.
2. На основі переліку галузей психології спробуйте вибудувати свою модель "дерева" психологічної науки.
3. У зошитах для самостійної роботи спробуйте спрогнозувати розвиток існуючих та появу нових галузей психології у сучасному світі.

Тема реферату

Місце і значення історії психології в системі наук.

Література: основна [1; 6; 7–12];
додаткова [35]

Змістовий модуль II. Донауковий період розвитку психологічної думки

Тема 3. Міфологія як джерело філософської та психологічної думки

Мета: дати поняття про міфологію як джерело психологічної думки.

Методичні вказівки: звернути увагу на те, що таке міф як джерело філософської та психологічної думки, розкрити сутність уявлення про природу міфу: теорії, підходи, пояснювальні принципи, теорії міфу.

Словникова робота: анімізм, метаморфоза, метемпсихоз, дематеріалізація душі, фетишизм, інтеріоризація, інкарнація, іманентність, метаморфоза, міф.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте міф як джерело психологічної думки.
2. Які уявлення про природу міфу Ви знаєте? Визначіть теорії і персоналії.
3. Розкрийте поняття анімізму та метемпсихозу як категорії міфологічної психології.
4. Охарактеризуйте поняття метаморфози і тотемізму як категорії міфологічної психології.
5. Дайте поняття фаталізму і магії та їх подолання в межах ранніх психологічних вчень.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Перші давньогрецькі міфи було записано:

- а) у VI ст. до н. е.;
- б) VIII ст. до н. е.;
- в) VII ст. до н. е.

2. Визначте, які з наведених характеристик стосуються визначення міфологічної свідомості:

- а) найпримітивніша форма відображувальної діяльності людської психіки;
- б) первинна форма відбиття світу, в основу якої покладено механізм, що “уособлює” аперцепції;
- в) засіб “згортання” у метафоричній уяві повноти та істинності світу.

4. З наведених прикладів поняття анімізму стосується:

- а) прояв міфологічної свідомості, що полягає в одушевленні явищ світу і наділenni їх здатністю впливати на життя людини;
- б) вчення про душу;
- в) характеристика первинного уявлення людини про світ.

Робота з першоджерелами (анотування літератури)

1. *Роменець В. А.* Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2005. — С. 149–230.

Теми рефератів

- 1. Міфологічна психологія — продукт несвідомої творчості народів.
- 2. Психологічна природа анімізму.

Література: основна [1; 2; 8–12];
додаткова [1; 2; 8–12]

Тема 4. Розвиток психологічної думки в епоху Античності

Мета: дати загальне поняття про розвиток психологічної думки в епоху античності.

Методичні вказівки: відстежити взаємозв'язок наукових поглядів учених на природу психічного в епоху Античності, а також вчення Аристотеля про психологію та наукові погляди мислителів Античності на природу психічного.

Словникова робота: суспільна релігія, орфічні містерії, мікрокосмос, макрокосмос, атомістична психологія, неоплатонізм, епікуризм, стоїцизм, кінізм, скептицизм, гомогенна теорія буття, атраксія.

Питання та завдання для самоконтролю

- 1. Охарактеризуйте перші уявлення про душу.
- 2. Поняття походження, природи і розвитку античної філософії.
- 3. Основні положення матеріалістичного вчення про душу в Античній психології.
- 4. Проблеми почуттів, волі та характеру в епоху Античності.
- 5. Суть атомістичної психології.
- 6. Охарактеризуйте поняття “гомогенна теорія буття”. В чому полягає її історична обмеженість?
- 7. Фундаментальні проблеми античної психології.
- 8. Охарактеризуйте фази і періоди античної психології.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. У зошитах для самостійної роботи дайте характеристику після-аристотелівського періоду розвитку античної психології.

2. *Метафізика* — це:

- а) родовід богів;
- б) наука про природу;
- в) наука про надчуттєвий світ.

3. З наведених прикладів виберіть правильне, що стосується поняття “*апатія*” у філософії стоїків:

- а) заперечення необхідності елементів громадського життя;
- б) безсторонне і безстрашне сприйняття життя;
- в) презирство до загальноновизнаних засад і норм життя.

Робота з першоджерелами (анотування літератури)

1. *Роменець В. А.* Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2005. — С. 289–421.

2. *Криворучко П. П.* Історія психології: Курс лекцій / За ред. М. С. Корольчука. — К.: КиМУ, 2003. — 220 с.

Теми рефератів

- 1. Антична психологія та її значення для розвитку й становлення науки.
- 2. Антична психологія стародавніх часів.

Література: основна [1; 2; 8–12];
додаткова [15; 16–21]

Тема 5. Розвиток психологічної думки в контексті філософії і релігійних ідей Середньовіччя

Мета: дати поняття про розвиток психологічної думки в контексті філософії і релігійних ідей Середньовіччя.

Методичні вказівки: звернути увагу на психологічні ідеї середньовічної епохи, на реалізм і номіналізм у розвитку психологічного знання, виокремлення свідомості як критерію психіки. Розглянути природу психічного, вчення про рефлексію.

На самостійне опрацювання виносяться питання оформлення емпіричної психології у філософських вченнях XVII ст.

Словникова робота: патристика, схоластика, гностицизм.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Особливості наукової думки мислителів середніх віків (V–XVI ст).
2. Охарактеризуйте особливості арабомовної науки в історії психології.
3. Як феодалізм впливав на розвиток психологічних знань?
4. Які основні ідеї психології патристики?
5. Яких представників психології патристики Ви знаєте?
6. Які умови зародження схоластики та історичне покликання цієї течії?
7. Охарактеризуйте головні віхи та підсумки психології середніх віків.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Патристика виникла:

- а) у IV ст. н. е.;
- б) II ст. н. е.;
- в) VI ст. н. е.

2. Схоластика виникла з такою метою:

- а) для розробки Символу віри;
- б) виправлення вчення “Отців церкви”;
- в) впорядкування та розробки християнської догматики з метою доступності.

3. Особливу роль у становленні християнської догматики в IV ст. відіграли:

- а) аріани;
- б) апологети;
- в) каппадокійці.

4. У зошитах для самостійної роботи охарактеризуйте патристику і схоластику.

Робота з першоджерелами (анотування літератури)

1. *Роменець В. А.* Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2005. — С. 430–510.
2. *Ярошевский М. Г.* История психологии. — М.: Мысль, 1985. — С. 89–108.

Теми рефератів

1. Психологічні ідеї Стародавнього світу.
2. Психологія середніх віків.

Література: основна [1; 2; 8–12];
додаткова [25; 27; 28; 31]

Тема 6. Розвиток філософської і психологічної думки в епоху Відродження

Мета: дати поняття про розвиток філософської і психологічної думки в епоху Відродження.

Методичні вказівки: звернути увагу на завершення розвитку психології в рамках вчення про душу, на психологію епохи італійського Відродження, емпіричні спрямування психології Іспанії.

Словникова робота: гуманізм, відродження, неоплатонізм, скептицизм, риси песимізму, риси ірраціоналізму, метафізика.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Загальна характеристика розвитку філософської і психологічної думки в епоху Відродження.
2. Психологічна думка та її розвиток у період переходу від феодалізму до капіталізму.
3. Проблеми психології епохи Відродження, охарактеризуйте їх.
4. Охарактеризуйте духовне життя епохи Відродження.
5. Історіографічне значення термінів “гуманізм” і “відродження”.
6. Хронологічні межі гуманістико-відродницького періоду, охарактеризуйте їх.
7. Характеристика відродницького неоплатонізму.
8. Характеристика ренесансної психології творчості.
9. Характеристика титанізму як принципу ренесансної психології.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Місто заснування Платонівської Академії в епоху Відродження:

- а) Мілан;
- б) Рим;
- в) Флоренція.

2. У зошитах для самостійної роботи охарактеризуйте скептицизм епохи Відродження.

3. Принцип титанізму був основним у розвитку культури в епоху:

- а) Античності;
- б) Середньовіччя;
- в) Відродження.

Робота з першоджерелами (анотування літератури)

1. *Роменець В. А.* Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2005. — С. 551–580.

2. *Ярошевський М. Г.* История психологии. — М.: Мысль, 1985. — С. 109–116.

Теми рефератів

- 1. Розвиток та становлення асоціативної психології.
- 2. Психологічні ідеї та особливості виховання дітей у період Відродження.

Література: основна [1; 3; 9–12];
додаткова [15; 29; 34]

Тема 7. Філософська і психологічна думка в епоху Наукової революції (Бароко)

Мета: дати загальну характеристику філософської і психологічної думки в епоху Наукової революції.

Методичні вказівки: звернути увагу на становлення психологічної думки в епоху Наукової революції. Формування нового типу знання, що потребує поєднання науки і техніки. У процесі вивчення рекомендованої літератури варто звернути особливу увагу на різноманітні теоретичні підходи та особливості психологічної думки у XVII ст.

Словникова робота: реалізм, неоплатонізм, метафізика монізму, метафізика плюралізму, монадологія, абсолютизм, критичний емпіризм, інтроспекція, рефлекс, психофізична взаємодія.

Питання та завдання для самоконтролю

- 1. Загальна характеристика Наукової революції.

2. Охарактеризуйте природу психічного. В чому полягає її сутність?
3. Як розвивалася філософська і психологічна думка в епоху Наукової революції?
4. Охарактеризуйте розвиток емпіризму в науці.
5. Загальна характеристика розвитку сенсорно-асоціативних процесів.
6. Особливості розвитку психологічної думки в епоху слов'янського бароко.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Енциклопедизм як загальнокультурне явище виник в епоху:

- а) Античності;
- б) Наукової революції;
- в) Просвітництва.

2. У зошитах для самостійної роботи охарактеризуйте релігію та її відношення до розуму і віри.

3. У зошитах для самостійної роботи проаналізуйте поняття емпіризм і асоціатизм.

4. У зошитах для самостійної роботи напишіть анотацію до вивченого розділу обсягом не більше 100 слів.

Робота з першоджерелами (анотування літератури)

1. *Роменець В. А.* Історія психології: XVII століття. Епоха Просвітництва: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2005. — С. 85–154.
2. *Ярошевский М. Г.* История психологии. — М.: Мысль, 1985. — С. 117–144.

Теми рефератів

1. Культурно-історичні закони духовного життя людей в епоху Наукової революції.
2. Психологія XVII ст. в межах культури Бароко.

Література: основна [1; 5; 9–12];
додаткова [32–34]

Тема 8. Епоха Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки

Мета: дати поняття про розвиток психології в епоху Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки.

Методичні вказівки: звернути увагу на становлення асоціативної психології в епоху Просвітництва, розглянути психологічні погляди французьких просвітників, прогресивні психологічні концепції в США та особливості розвитку історії психології у XVIII ст.

Словникова робота: неокласицизм, просвітництво, ідеалізм, романтизм, абсолютизація ідеалізму, деїзм, кондиліак і гносеологія сенсуалізму, англійська асоціативна психологія, теорія асоціанізму.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте психологію французького матеріалізму епохи Просвітництва.
2. Охарактеризуйте виникнення Просвітництва у Франції.
3. Психологічні погляди французьких просвітників.
4. Охарактеризуйте Англійське Просвітництво.
5. Як ви розумієте етику англійського Просвітництва?
6. Охарактеризуйте становлення німецького Просвітництва.
7. Охарактеризуйте італійське Просвітництво.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. У зошитах для самостійної роботи охарактеризуйте девіз епохи “Май мужність користуватися власним розумом”.
2. Складіть програму виступу за тематикою розділу у вигляді переліку семи основних думок, якими необхідно поділитися з аудиторією.
3. У зошитах для самостійної роботи напишіть “Висновки” до розділу. Обсяг не повинен перевищувати 500 слів.
4. За підручником: Ждан А. Н. “История психологии: от античности к современности” визначте основні підходи вчених до вивчення проблеми рефлексу та сенсорно-асоціативних процесів.

Робота з першоджерелами (анотування літератури)

1. *Роменець В. А.* Історія психології: XVII століття. Епоха Просвітництва: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2005. — С. 85–154.
2. *Ярошевський М. Г.* История психологии. — М.: Мысль, 1985. — С. 145–170.

Теми рефератів

1. Розвиток та становлення асоціативної психології в епоху Наукової революції.
2. Феномени історичної психології XVIII ст.

Література: основна [1; 5; 9–12]

Змістовий модуль III. Науковий період історії психології і система психологічних вчень

Тема 9. Розвиток психологічної науки на початку XIX ст.

Мета: дати поняття про розвиток психологічної науки на початку XIX ст. та її становлення.

Методичні вказівки: звернути увагу на зародження та розвиток психології як науки про свідомість у першій половині XIX ст., природничо-наукові передумови психології, розвиток асоціативної психології.

Словникова робота: наукова психологія, сциєнтистська психологія, закон специфічної енергії органів почуттів, асоціанізм, апперцепція, перцепція, несвідоме, активність душі, роль безсвідомого, адаптування, спадковість, мінливість, телеологія, принцип розвитку, психофізика, експериментальна естетика, диференційна психологія, вивчення про спадковість, анкетування, тест, концепція інстинктів, психологія народів.

Питання та завдання для самоконтролю

1. В якому році відкрилася перша експериментальна лабораторія?
2. Хто засновник першої експериментальної лабораторії?
3. Охарактеризуйте зародження і розвиток психології як науки про свідомість першої половини XIX ст.
4. Які передумови розвитку природничо-наукової психології?

5. Становлення німецької емпіричної психології.
6. Охарактеризуйте психологію суб'єктивного досвіду.
7. Дайте характеристику психологічного світу.
8. Як ви розумієте сенс життя у структурі дії?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. Структуралізм і постструктуралізм – найхарактерніші як напрями сучасної філософської і психологічної думки:

- а) у Франції;
- б) Німеччині;
- в) США.

2. У зошитах для самостійної роботи сформулюйте п'ять запитань до розділу, відповіді на які відсутні у тексті безпосередньо.

3. У зошитах для самостійної роботи напишіть “Підсумки” до розділу, обсяг яких не повинен перевищувати 300 слів.

4. За підручником: Ярошевский М. Г. “История психологии: от античности до середины XX века” визначити віхи становлення психологічних знань першої половини XIX ст.

Робота з першоджерелами (анотування літератури)

1. *Ярошевский М. Г.* История психологии. – М.: Мысль, 1985. – С. 171–183
2. *Роменець В. А.* Історія психології: XVII століття. Епоха Просвітництва: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2005. – С. 78–84.

Теми рефератів

1. Німецька емпірична психологія першої половини XIX ст.
2. Принцип індивідуалізації у психології XIX ст.

Література: основна [1; 6; 7; 9–12];
додаткова [13; 14; 33; 34]

Тема 10. Основні напрями та наукові школи у XIX–XX ст.

Мета: дати студентам поняття про основні напрями становлення психології та розвиток наукових шкіл та їх еволюцію у XIX–XX ст.

Методичні вказівки: звернути увагу на психологічну думку розвитку кризи в психології кінця XIX–XX ст. Зародження психологічних шкіл: структуралістів, Вюрцбурзької школи, та напрямів: функ-

ціоналізм і біхевіоризм у США, гештальтпсихологія та психоаналіз за З. Фрейдом у зарубіжній психології. Відповіді на питання про основні положення різних наукових напрямів психології передбачають необхідність з'ясування їх базових методологічних принципів, що є визначальними у поглядах на природу психіки людини.

Словникова робота: психоаналіз, біхевіоризм, гештальтпсихологія, когнітивна психологія, гуманістична психологія, глибинна психологія.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Розвиток психологічної думки наприкінці XIX — на початку XX ст.
2. Які науки розвивалися у XX ст.?
3. Які основні положення психоаналітичного напрямку в психології ви знаєте?
4. Що є предметом психології з погляду біхевіоризму?
5. Лінгвістична теорія Жана Паже.
6. Досягнення “радянської психології”, охарактеризуйте її світову перспективу.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. На думку біхевіористів, основним принципом поведінки людини є такий:

- а) гомеостатичний;
- б) адаптації;
- в) “стимулу і реакції”.

2. Принцип індивідуальності як принцип побудови психологічних теорій і створення самостійних напрямів у науці характерний:

- а) для XX ст.;
- б) для XV–XVI ст.;
- в) для кожної історичної епохи.

3. У зошитах для самостійної роботи зробіть конспект параграфа у формі семи запитань до нього. Відповіді на ці запитання повинні розкрити сутність розділу.

4. За підручником “История психологи (10–30-е годы периода открытого кризиса) / Под. ред. П. Я. Гальперина, А. Н. Ждан” провести конвент-аналіз еволюції психологічних шкіл та напрямів у зарубіжній психології.

Робота з першоджерелами (анотування літератури)

1. *Ярошевский М. Г.* История психологии. — М.: Мысль, 1985. — С. 306–385.

2. *Роменець В. А., Маноха І. П.* Історія психології ХХ століття: Навч. посіб. — К.: Либідь, 1998. — С. 210–222.

Теми рефератів

1. Історичні витоки європейської школи психології.

Література: основна [1; 6; 7; 9–12];
додаткова [33; 34]

Тема 11. Розвиток психологічної думки в Росії

Мета: дати студентам поняття про розвиток психологічної думки в Росії, її історію і сучасність.

Методичні вказівки: звернути увагу на особливості психологічної думки в Росії кінця ХІХ — початку ХХ ст., її світове значення становлення науки про поведінку розглянути найважливіші тенденції розвитку російської психології, розробку природничих основ психології, загальний стан розвитку психологічної науки напередодні революції 1917 р. та розвиток психологічної думки на тернах СРСР у повоєнний період.

Словникова робота: марксистсько-ленінська методологія, діалектичний матеріалізм, реакція, об’єктивне і суб’єктивне, діяльність свідомості, дитяча психологія, педологія, дефектологія, знак (слово), мислення і мова, зона найближчого розвитку, діяльність, свідомість, поведінка.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Які особливості психологічної думки в Росії ХІХ–ХХ ст.?
2. Як розвивався російський шлях у психології?
3. Як проходило становлення науки про поведінку?
4. Визначте загальний стан розвитку психологічної науки перед революцією 1917 р.
5. Які галузі радянської психологічної науки Ви знаєте?

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. За підручником: Роменець В. А. “Історія психології ХХ століття” законспектувати “С. Л. Рубінштейн: проблеми історії психології та вчинків як осередок психологічної системи”.

2. У зошитах для самостійної роботи написати анотацію, максимальний обсяг — 100 слів.

3. Написати висновки до попереднього розділу, обсяг — близько 300 слів.

Робота з першоджерелами (анотування літератури)

1. *Роменець В. А., Маноха І. П.* Історія психології ХХ століття: Навч. посіб. — К.: Либідь, 1998. — С. 784–787.

Тема реферату

Л. С. Виготський: історичний рух психологічної думки.

Література: основна [1; 6; 7; 9–12];
додаткова [33; 34]

Тема 12. Становлення психологічних знань в Україні

Мета: дати студентам поняття про розвиток психологічних знань в Україні.

Методичні вказівки: звернути увагу на становлення психології в Україні, розвиток української культури ХХ ст., розвиток культурно-гуманістичної психології. Розглянути діяльність українських вчених у рамках радянської психології. Роль суб'єктивності у провідній діяльності Г. С. Костюка. Становлення психології у роки незалежності.

Словникова робота: самопізнання, самостворення, напрями: класично-інтроспективний, природничо-науковий, культурно-гуманістичний, самодостатність, інтроспекція, домінанта (Ухтомського), умовно-рефлекторна природа, психологія творчості, дія-вчинок, засвоєння знань, продуктивне запам'ятовування, теорія пам'яті, принцип вчинку, вчинків осередок, психологія вчинку, системно-специфічність психічного, сутність сили людини, суб'єктивний підхід.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Як розвивалася психологія в Україні ХХ ст.?
2. Як розвивалася українська культура ХХ ст.?
3. Роль суб'єктивності у провідній діяльності Г. С. Костюка.

Творчі завдання та проблемні ситуації

1. За підручником: Роменець В. А. “Історія психології ХХ століття” ознайомитися з життєвим шляхом видатного психолога ХХ ст. Г. С. Костюка.
2. У зошитах для самостійної роботи скласти конспект розділу (попереднього) у вигляді запитань, відповіді на які розкрили б його зміст (кількість запитань – 15).
3. Написати висновки до попереднього розділу, обсяг – близько 300 слів.

Робота з першоджерелами (анотування літератури)

1. *Роменець В. А., Маноха І. П.* Історія психології ХХ століття: Навч. посіб. – К.: Либідь, 1998. – С. 210–222.

Теми рефератів

1. Психологія та культура України ХХ ст.
2. Історія створення та розвитку Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
3. Роль Г. С. Костюка в становленні психології в Україні.

Література: основна [1; 6; 7; 9–12];

додаткова [33; 34]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Актуальные проблемы истории и теории психологии: Материалы конф.* 19–20 нояб. – Ереван, 1976. – 436 с.
2. *Выготский Л. С.* Вопросы теории и истории / Собр. соч.: В 6 т. – М., 1982. – Т. 1.
3. *Ждан А. Н.* История психологии: от античности к современности. – М.: Педагог. об-во России, 2002. – 512 с.

4. *Криворучко П. П.* Історія психології: Курс лекцій / За заг. ред. М. С. Корольчука. — К.: КиМУ, 2003. — 220 с.
6. *Исторический* путь психологии: Прошлое, настоящее, будущее — М., 1992. — 345 с.
7. *Маслоу А.* Дальнейшие рубежи развития человека // Вопросы саморазвития человека / Междисциплин. теорет.-метод. сб. / Под ред. В. Данченко. — К., 1990. — Вып. II. — С. 3–10.
8. *Марциковская Т. Д.* История психологии. — М.: Высш. шк., 2002.
9. *Маслоу А.* Новые рубежи человеческой природы: Пер. с англ. — М.: Смысл, 1999. — 425 с.
10. *Обухов Я. Л.* Символдрама и современный психоанализ: Сб. ст. — Харьков: Регион-информ, 1999. — 252 с.
11. *Основи консультативної психології. Аналіз сучасних концепцій: Метод. рекомендації* / За ред. О. Ф. Бондаренко — К.: РНМК Міністерства освіти України, 1992. — 116 с.
12. *Основи психології: Підручник* / За заг. ред. О. В. Киричука. — К., 1995. — 632 с.
13. *Перлз Ф., Гудмен П., Хефферлин Р.* Практикум по гештальттерапії. — СПб.: Петербург — XXI век, 1995. — 448 с.
14. *Психология. Словарь* / Под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Политиздат, 1990. — 494 с.
15. *Роджерс К. Ю.* Взгляд на терапию. Становление человека: Пер. с англ. / Под общ. ред. Е. И. Исениной. — М.: Прогресс, 1994. — 480 с.
16. *Роджерс К. Ю.* Об инкаутер-группах: Пер. с англ. — Нью-Йорк, 1970. — 134 с.
17. *Роменець В. А.* Історія психології. — К.: Вища шк., 1978.
18. *Роменець В. А.*, Історія психології Стародавнього світу і середніх віків. — К.: Вища шк., 1983.
19. *Роменець В. А.* Історія психології епохи Відродження. — К.: Вища шк., 1988.
20. *Роменець В. А.* Історія психології XVII століття. — К.: Вища шк., 1990.
21. *Роменець В. А.* Історія психології епохи Просвітництва. — К.: Вища шк., 1993.

22. *Роменець В. А.* Історія психології XIX — початку XX століття. — К.: Вища шк., 1995.
23. *Роменець В. А., Маноха І. П.* Історія психології XX століття. — К.: Либідь, 2003.
24. *Роменець В. А.* Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження. — К.: Либідь, 2005.
25. *Франкл В.* Человек в поисках смысла: Сборник: Пер. с англ. / Под общ. ред. Л. Я. Грозмана, С. Л. Леонтьева. — М.: Прогресс, 1990. — 368 с.
26. *Фрейд З.* Избранное: Кн. 1. — М.: Москов. рабочий; Вся Москва, 1990. — 160 с.
27. *Фрейд З.* Введение в психоанализ: Лекции. — М.: Наука, 1989. — 423 с.
28. *Хомская Е. Д.* Нейропсихология. — М.: МГУ, 1987. — 288 с.
29. *Хрестоматія по телесно-орієнтованій психотерапії і психотехніці* / Ред.-сост. В. Ю. Баскаков. — 2-е изд. — М.: Смысл, 1997. — 159 с.
30. *Ярошевский М. Г.* История психологии. — М.: Мысль, 1985.
31. *Ярошевский М. Г.* История психологии от Античности до начала XX века. — М., 1998.
32. *Ярошевский М. Г.* Краткий курс истории психологии: Учеб. пособие. — М.: Междунар. педагог. акад., 1995. — 144 с.
33. *Ярошевский М. Г.* История психологии. — 2-е изд. — М.: Мысль, 1976. — 463 с.
34. *Ярошевский М. Г., Петровский А. В.* История и теория психологии. — Ростов н/Д: Феникс, 1996. — Т. 1. — 394 с.

Додаткова

1. *Абрамова Г. С.* Практикум по психологическому консультированию. — Екатеринбург: Деловая книга; М.: Академия, 1995. — 128 с.
2. *Александровский Ю. А.* Пограничные психические расстройства: Руководство для врачей. — М.: Медицина, 1993. — 400 с.
3. *Античное наследие в культуре Возрождения.* — М., 1984.
4. *Антология мировой философии: В 4 т.* — М., 1969.
5. *Асмус В. Ф.* Античная философия. — М., 1976.
6. *Ассафисали Р.* Психосинтез: теория и практика. — М., 1994. — 314 с.

7. *Блейхер В. М., Крук И. В.* Патофизиологическая диагностика. — К.: Здоровья, 1986. — 280 с.
8. *Блок М.* Апология истории, или Ремесло историка. — М.: Иностранная литература, 1956.
9. *Братусь Б. С.* Аномалия личности. — М.: Мысль, 1988. — 303 с.
10. *Випер Р. И.* Рим и раннее христианство. — М., 1954.
11. *Вундт В.* Очерк психологии. — М., 1897.
12. *Гроф С.* Путешествие в поисках себя / Пер. с англ. Н. Л. Папуш и М. Н. Папуша. — М.: Изд-во Трансперсонального ин-та, 1994. — 342 с.
13. *Гуревич А. Я.* Категории средневековой культуры. — М., 1972.
14. *Донини А.* У истоков христианства. — М., 1989.
15. *Диагностика и экспертиза при психических расстройствах у лиц допризывных и призывных возрастов: Метод. пособие / Под ред. Корсакова Л. И.* — М.: М-во обороны СССР, 1986. — 194 с.
16. *Зейгарник Б. В., Братусь Б. С.* Очерки по психологии аномального развития личности. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1980. — 157 с.
17. *История политических и правовых учений. Древний мир.* — М., 1987.
18. *История политических и правовых учений. Средние века и Возрождение.* — М., 1986.
19. *Корольчук М. С.* Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я. — К.: ШКОС, 2002. — 272 с.
20. *Криворучко П. П.* Психологічне забезпечення професійної діяльності корабельних спеціалістів у тривалому плаванні / Дис. канд. — К., 1998. — 263 с.
21. *Криворучко П. П., Степанченко В. І.* Порадник військовому психологу. — К., 2002. — 89 с.
22. *Леонгард К.* Акцентуированные личности: Пер. с нем. — 2-е изд. — К.: Выща шк., 1989. — 375 с.
23. *Личко А. Е.* Психопатии и акцентуации характера у подростков. — 2-е изд., доп. и перераб. — Л.: Медицина, 1983. — 255 с.
24. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Ранняя классика. — М., 1963.

25. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Софисты. Сократ. Платон. — М., 1969.
26. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Аристотель и поздняя классика. — М., 1975.
27. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Ранний эллинизм. — М., 1979.
28. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Поздний эллинизм. — М., 1980.
29. *Майоров Г. Г.* Формирование средневековой философии. — М., 1979.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Історія психології”	4
Завдання для самостійної роботи.....	5
Список літератури.....	21

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп'ютерне верстання *М. М. Соколовська*

Зам. № ВКЦ-3520

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП